

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

РЕВА Владислав Володимирович

УДК 351.765(043.2)

**ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ
ОРГАНІВ, ЇХ ПОСАДОВИХ ОСІБ ТА ІНШИХ ПРАЦІВНИКІВ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право.

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2020

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконана у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України
СОПЛКО Ірина Миколаївна,
Національний авіаційний університет, декан юридичного факультету

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
КУЗЬМЕНКО Оксана Володимирівна,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», заступник директора з наукової роботи Юридичного інституту

кандидат юридичних наук, доцент
ПІВОВАР Ірина Вікторівна,
Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду, науковий консультант

Захист відбудеться «28» січня 2021 року о 14:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.062.16 в Національному авіаційному університеті за адресою: 03680, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного авіаційного університету за адресою: 03680, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1.

Автореферат розіслано «26» грудня 2020 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ю. Л. Юринець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На виконання вимог Угоди між державою Україна та Європейським Союзом відповідно до Указу Президента України № 5/2015 від 12 січня 2015 року було розроблено Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», в якій визначено необхідність проведення ряду реформ, провідне місце серед яких посідає реформа державної митної справи та інтеграція в митну спільноту Європейського Союзу. У ст. 7 Митного кодексу України зазначено, що митна справа здійснюється митними органами з додержанням прийнятих у міжнародній практиці форм декларування товарів, методів визначення митної вартості товарів, систем класифікації та кодування товарів, а також системи митної статистики, інших загальноновизначених у світі норм і стандартів.

Регулювання митних правовідносин є неможливим без забезпечення державою оптимальних умов для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. З одного боку, держава є гарантом забезпечення прав, свобод та інтересів учасників митних правовідносин відповідно до норм митного законодавства, а з іншого – виконує зобов'язання щодо забезпечення економічної безпеки держави.

Основний закон України визначає, що держава в особі її компетентних органів (їх посадових осіб) несе відповідальність за свою діяльність насамперед перед людиною, відповідно – основним її обов'язком є саме забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб в усіх сферах їх діяльності, зокрема і в сфері публічного адміністрування, одним із суб'єктів якого виступають митні органи. Посадові особи митних органів під час здійснення митної справи, реалізуючи свої повноваження, досить часто допускають порушення норм митного законодавства, а іноді й відкрито зловживають своїми правами, що своєю чергою призводить до порушення прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у сфері митної справи. Захист прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб забезпечується через функціонування в державі правозахисного механізму, одним із елементів якого є інститут оскарження неправомірних рішень, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень, що може відбуватися як в адміністративному, так і в позасудовому порядку. Своєю чергою, ефективність функціонування інституту оскарження залежить від чіткої регламентації діяльності суб'єктів публічної адміністрації, наділених правом вирішення адміністративних спорів (різновидом яких є митні спори). Наявність різноманітних конфліктів, що виникають у сфері митних правовідносин, диктує потребу в їх аналізі, виявленні причин і умов виникнення, а також потребу вироблення і реалізації заходів щодо їх попередження та вирішення.

Недостатня теоретична розробленість проблематики у цій сфері свідчить про актуальність тематики даного дисертаційного дослідження та зумовлює потребу більш поглибленого її вивчення.

Сформульовані в роботі висновки та пропозиції ґрунтуються на досягненнях правової доктрини, зокрема у сфері адміністративного права і процесу. У процесі підготовки дисертаційного дослідження було використано праці таких учених у галузі адміністративного права та процесу, конституційного права: Ю. Ф. Азарова, О. М. Андруневчина, В. М. Бевзенка, О. І. Белової, Ю. П. Битяка, А. О. Граділя, І. А. Горбунова, К. В. Давидової, М. В. Джафарової, Л. М. Дорофєєвої, Л. Є. Кисіль, С. В. Ківалова, К. М. Кобилянського, О. І. Корчинського, І. Б. Коліушка, А. Т. Комзюка, О. В. Кузьменко, М. О. Куплеваського, Д. В. Лученко, О. С. Луїної, А. О. Неугоднікова, О. М. Нечитайла, В. Я. Настюк, А. Ю. Осадчого, Н. М. Оніщенко, А. Є. Панагушиної, І. В. Пивовар, Д. В. Приймаценка, В. В. Решота, О. П. Рябченко, Н. Г. Саліщевої, Ю. М. Старілова, В. С. Стефанюка, В. А. Сьоміної, В. В. Середи, К. О. Тимошенко, Н. Є. Хлібороб, А. В. Червінчука, Н. В. Шевцової та інших.

Окремі питання оскарження рішень, дій та бездіяльності митних і податкових органів були предметом дослідження Ю. М. Дьоміна, О. А. Журавського, Ю. Д. Кунєва, В. Є. Сазонова, Є. О. Сорочко, А. В. Чубарова, Д. М. Цвірої та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1101-р «Про схвалення концептуальних напрямів реформування системи органів, що реалізують державну податкову та митну політику». Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 25 грудня 2015 року (протокол № 5).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу національного й міжнародного законодавства і практики його реалізації визначити сутність та особливості оскарження рішень, дій і бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників, напрацювати теоретичні положення та рекомендації стосовно вдосконалення правового регулювання процедури оскарження, визначення процесуальних прогалин діяльності суду у досліджуваній сфері.

Для досягнення зазначеної мети виконуються такі *завдання*:

- розкрити генезис становлення та розвитку права на оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів;
- визначити поняття та особливості митного спору;
- охарактеризувати нормативно-правове регулювання процедури оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів;
- з'ясувати особливості процедури досудового оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб митних органів;

- розкрити питання оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників;
- проаналізувати рішення, дії чи бездіяльність митних органів, їх посадових осіб та інших працівників у провадженні зі справ про порушення митних правил;
- вивчити зарубіжний досвід правового регулювання процедури оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічного адміністрування, зокрема митних органів, і сформулювати відповідні пропозиції для України;
- сформулювати рекомендації, спрямовані на удосконалення національного законодавства щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають в результаті оскарження суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності у сфері митної справи рішень, дій чи бездіяльності митних органів.

Предметом дослідження є рішення, дії чи бездіяльність митних органів як предмет публічно-правового спору.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є різні наукові методи, що використовувалися одночасно з метою забезпечення достовірності знань, вирішення поставлених цілей і завдань, обґрунтованості зроблених висновків і рекомендацій, зокрема: *діалектичний* – для загального пізнання складових предмету дисертаційного дослідження, виявлення проблем, недоліків (у всіх розділах); *класифікації та групування* – для виокремлення ознак та особливостей митно-правових спорів (підрозділ 1.2) і видів проваджень щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3); *історико-правовий* – з метою дослідження генезису права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів (підрозділ 1.1); *порівняльно-правовий* – для проведення аналізу положень нормативно-правових актів (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3); *формально-логічний* – для встановлення логіко-методологічних засад побудови понятійного апарату дослідження, а також здійснення обробки й аналізу емпіричного матеріалу (підрозділи 2.1, 2.2); *компаративний та моделювання* – задля вироблення пропозицій стосовно вдосконалення національної законодавчої бази, яка є основою для процедури оскарження неправомірних рішень, дій чи бездіяльності митних органів (підрозділи 1.2, 1.3, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2); *статистичний* – з метою здійснення аналізу даних про розгляд адміністративними судами справ про оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів (підрозділ 2.2); метод *індукції* використано при дослідженні сутності детермінант «правові спори», «публічно-правові спори», «митні органи», «митні спори», «митні правовідносини» (підрозділ 1.2); метод *синтезу* слугував дослідженню поняття «митний спір» (підрозділ 1.2).

Емпіричну базу дослідження становить опитування 350 громадян щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів України, статистичні

відомості Міністерства фінансів України та Державної митної служби України за період з 2015 року по перше півріччя 2020 року.

Нормативно-правову основу дисертаційного дослідження становлять загальні та спеціальні нормативні джерела: Конституція України, чинні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, проекти нормативних актів та інші нормативно-правові акти, що закріплюють особливості оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів України. Також було використано міжнародні акти і нормативно-правову базу іноземних держав, зокрема: Великої Британії, Сполучених Штатів Америки, Федеративної Республіки Німеччина, Республіки Польща, Нідерландів, Мальти, Литовської Республіки, Республіки Молдова, Естонії.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень теоретичних і практичних проблем процедури оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів України, з використанням сучасних методів пізнання та з урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права. Наукову новизну дисертаційного дослідження становлять, зокрема, такі основні наукові положення:

уперше:

- обґрунтовано доцільність запровадження в Митному кодексі України терміна «митний спір» і запропоновано його визначення: митний спір – це правовідносини, що характеризуються наявністю конфліктних питань між митними органами (їх посадовими особами), які чинять діяльність у сфері митної справи, та фізичними чи юридичними особами, з приводу взаємних прав і обов'язків при оскарженні рішень, дій (бездіяльності) митних органів та їх посадових осіб у сфері митної справи, які вирішуються в адміністративному або судовому порядку;

- доведено, що «митні органи» – це державні органи виконавчої влади, які наділені спеціальною компетенцією в галузі митної справи та забезпечують безпосередню реалізацію завдань щодо встановлення порядку і правил, при дотриманні яких особи реалізують право на переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України;

- аргументовано, що адміністративна скарга – це обґрунтоване законом звернення фізичної чи юридичної особи до суб'єкта публічної адміністрації, уповноваженого на розгляд звернень відповідної категорії з вимогою захисту та поновлення прав, свобод і законних інтересів;

- обґрунтовано позицію щодо скорочення термінів розгляду скарг суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності від 3-х до 10 днів, оскільки при вирішенні митних спорів мова йде про захист і поновлення саме соціально-економічних прав та інтересів суб'єктів митних правовідносин;

- доведено доцільність створення при митних органах постійно діючих органів з розгляду та вирішення скарг суб'єктів зовнішньоекономічної

діяльності – Комісії з розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність митних органів, їх посадових осіб та інших працівників;

- доведено необхідність закріплення в Кодексі адміністративного судочинства України такого способу захисту, як визнання протиправним і скасування індивідуального акта або окремих його положень та зобов'язання суб'єкта владних повноважень вчинити відповідні дії в межах його повноважень;

- аргументовано, що реорганізація Державної фіскальної служби (в результаті якої відбулося утворення об'єднаних митниць) та чинної системи адміністративних судів України виявила проблему нормативного врегулювання питання юрисдикції адміністративних судів і підсудності адміністративних справ у справах про оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів. У зв'язку з чим запропоновано закріпити в Кодексі адміністративного судочинства України положення, що провадження в таких адміністративних справах здійснюється судом, у межах територіальної юрисдикції якого здійснювались митні процедури та митне оформлення;

удосконалено:

- поняття «публічно-правовий спір», «спір», «митні правовідносини», «адміністративно-правовий спір», «конфлікт»;

- характеристику ознак спору: суб'єктний склад (дві та більше сторін), вимагання чого-небудь в судовому порядку, словесне змагання, сперечання, взаємні претензії; спеціальний орган, який їх вирішує;

- види критеріїв поділу митних спорів: залежно від порядку вирішення спорів; від характеру правовідносин, які оскаржуються; від суб'єктів, що ініціюють порушення спору; від підстав прийнятих рішень, дій (бездіяльності);

набули подальшого розвитку:

- пропозиції щодо імплементації практики зарубіжних країн стосовно оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів у законодавство України;

- підходи щодо доцільності ухвалення «Положення про Комісію з розгляду скарг фізичних та юридичних осіб щодо незаконних рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників» (наведено в додатках до дисертації);

- наукові погляди щодо посилення відповідальності посадових осіб митних органів та інших працівників за порушення ними чинного законодавства України, що регулює порядок та процедуру оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертаційному дослідженні висновки і пропозиції можуть бути використані:

- у науково-дослідній сфері – в подальших наукових дослідженнях загальних і спеціальних питань, пов'язаних із дослідженнями категорій

публічно-правового спору, нормативно-правового акту, правового акту індивідуальної дії; під час написання підручників, навчальних посібників, довідкової й методичної літератури, монографій з цих питань;

– *в освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін адміністративно-правової спрямованості, при проведенні науково-методичної роботи, тренінгів для суддів і працівників апарату судів та інших державних органів;

– *у правотворчій діяльності*, спрямованій на вдосконалення Митного кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства та Закону України «Про звернення громадян», ухвалення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників)»;

– *у правозастосовній сфері* – в практичній діяльності суб'єктів владних повноважень (зокрема митних органів) для підвищення рівня юридичної грамотності, удосконалення процедури розгляду справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів.

Апробація результатів дисертації. Окремі положення дослідження було оприлюднено автором на науково-практичному семінарі «Адміністративне право та процес: актуальні проблеми та шляхи вирішення» (м. Харків, 21 лютого 2020 р.) та науково-практичній конференції «Актуальні питання юридичної науки та практики» (м. Харків, 23 квітня 2020 р.).

Публікації. Основні положення дисертації знайшли своє відображення у 8 наукових публікаціях, із них 5 – у журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 1 стаття – у періодичному фаховому виданні зарубіжної країни, 2 тези виступів – на науково-практичних конференції та семінарі.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків (до кожного підрозділу та загалом до дисертації), додатків (на 12 сторінках) і списку використаних джерел (232 найменування на 23 сторінках). Повний обсяг дисертації становить 223 сторінки, із них основного тексту – 188 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації; встановлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості про їх апробацію, впровадження та кількість публікацій, структуру й обсяг роботи.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників» складається із трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1. «Генезис права на оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів» визначено, що генезис права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності зазнав декілька періодів: 1) період зародження права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності публічних суб'єктів – відбувається розподіл розгляду скарг між відповідними суб'єктами та інституціями, який у подальшому стає одним із чинників розподілу права на публічне та приватне; 2) просвітницький період – характеризується виникненням права у громадян на подання петиції щодо зловживання державними суб'єктами владою; з'являється інстанційний порядок подання скарг, строків розгляду скарг, права представництва; 3) радянський період характеризувався прийняттям системи нормативно-правових актів, які визначали право та порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності публічних суб'єктів управління; інститут права на звернення став правом на безпосередню участь громадян в управлінні державними справами; 4) демократичний період – ухвалення Митного кодексу України та визначення на законодавчому рівні права на адміністративне (позасудове) та судове оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів.

Аналіз наукових праць з проблематики дисертаційного дослідження дозволяє виділити дві категорії робіт: 1) присвячені загалом становленню інституту оскарження рішень, дій чи бездіяльності публічної адміністрації в Україні та дослідженню проблем, що виникають у процесі розгляду публічно-правових спорів (О. П. Рябенко, А. Ю. Осадчий, В. А. Сьоміна, Д. В. Лученко, К. М. Кобилянський, Н. В. Шевцова, О. В. Джабурія, А. В. Червінчук, Є. О. Сорочко, А. О. Граділь, А. О. Неугоднікова, О. М. Андруневчина, О. І. Корчинський); 2) присвячені дослідженню проблем законодавчого регулювання митних органів та оскарження незаконних рішень, дій або бездіяльності саме митних органів та їх посадових осіб (І. А. Горбунов, А. Є. Панагушина, Ю. М. Дьомін, Д. В. Приймаченко, Ю. Д. Кунев, Л. М. Дорофєєва, В. Я. Настюк, А. В. Чубаров, В. Є. Сазонов, Ю. Ф. Азаров, К. В. Давидова та ін.).

У підрозділі 1.2. «Митний спір: поняття і сутність» стверджується, що митний спір є підвидом адміністративно-правового спору, якому притаманні всі ознаки родового поняття та спеціальні ознаки, визначені предметом спору.

Встановлено, що митні спори виникають у зв'язку з реалізацією митними органами своїх повноважень у сфері митної справи. До цієї сфери включається досить широкий спектр юридичних інститутів різної правової природи, починаючи від митних процедур, режимів, платежів і контролю – до митних правопорушень і організації служби в митних органах.

Зазначено, що митні правовідносини – це суспільні відносини, котрі виникають у митній сфері та характеризуються наявністю взаємопов'язаних суб'єктів, які реалізують свої права, інтереси й обов'язки у сфері митної справи. Рішення, що приймаються суб'єктами владних повноважень в особі

митних органів та їх посадових осіб, носять імперативний характер, тобто є обов'язковими для виконання, незалежно від згоди чи непогодження з таким рішенням з боку суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, але з можливістю подальшого їх оскарження.

Автор наводить класифікацію митних спорів:

1) залежно від суб'єктного складу спірних правовідносин, що виникають у сфері митної справи, а також від характеру зв'язку між його суб'єктами: спори фізичних та юридичних осіб (як резидентів, так і нерезидентів) з митними органами, у зв'язку з порушенням прав і законних інтересів при переміщенні ними товарів і транспортних засобів через митний кордон для комерційних і особистих цілей; спори декларанта, перевізника, митного брокера з митними органами у зв'язку зі здійсненням ними діяльності у сфері митної справи;

2) залежно від характеру відносин, покладених в основу виникнення спору: спори, що виникають з адміністративних правовідносин і спори, що виникають із цивільних правовідносин;

3) залежно від характеру прийнятих митними органами та їх посадовими особами рішень або дій (бездіяльності), що здійснюються в процесі: провадження у справах про порушення митних правил; рішень митних органів, що приймаються за результатами розгляду справи про порушення митних правил або дій (бездіяльності), пов'язаних з митним оформленням і митним контролем; пов'язаних із застосуванням заходів тарифно-нетарифного регулювання; пов'язаних з коригуванням митної вартості; що впливають з інформування та консультування в митній справі; пов'язаних із проведенням митних ревізій;

4) залежно від органів, які вирішують митні спори, а також від порядку їх вирішення виділяють: митні спори, які вирішуються Конституційним Судом України в порядку конституційного судочинства; спори, які вирішуються судами загальної юрисдикції; спори, які вирішуються вищестоящими органами та їх посадовими особами в порядку відомчого контролю.

Підрозділ 1.3. «Нормативно-правове регулювання процедури оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів» здійснено аналіз чинної системи нормативно-правових актів, якими врегульовано відносини щодо оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників.

Встановлено, що нормативно-правова основа права фізичних і юридичних осіб на оскарження рішень і дій митних органів являє собою комплексний правовий інститут, що включає в себе: норми, закріплені в Конституції України, які надають фізичним і юридичним особам можливість здійснювати захист своїх прав та інтересів усіма законними способами; міжнародно-правові норми, що містяться в укладених Україною міжнародних договорах; законодавчі норми, котрі передбачають як загальні, так і спеціальні положення, що стосуються оскарження рішень, дій чи

бездіяльності митних органів та їх посадових осіб; підзаконні нормативно-правові акти.

Доведено необхідність розроблення положення «Про Комісію з розгляду скарг фізичних та юридичних осіб щодо незаконних рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників», яке має встановити процедуру розгляду митними органами скарг фізичних осіб, юридичних осіб на рішення, дії або бездіяльність митних органів та їх посадових осіб, а також межі компетенції й повноваження Комісії, порядок їх діяльності з розгляду скарг фізичних або юридичних осіб щодо неправомірних рішень, дій чи бездіяльності митних органів.

Розділ 2 «Процесуально-правові засади розгляду і вирішення скарг на рішення, дії або бездіяльність митних органів, їх посадових осіб та інших працівників» складається із трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. «Досудове оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб чи інших працівників органів» визначено поняття, особливості та зміст адміністративного оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб чи інших працівників органів.

Визначено, що підставами досудового оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб чи інших працівників органів є: 1) порушення прав і законних інтересів фізичної чи юридичної особи як суб'єктів митних правовідносин; 2) створення перешкод для здійснення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності їх прав і законних інтересів; 3) незаконне покладання на суб'єктів митних правовідносин будь-яких обов'язків або незаконне притягнення їх до відповідальності.

Зауважено, що вирішення скарг митними органами у досудовому порядку має ряд переваг порівняно з іншими засобами захисту: 1) скорочено строки розгляду справи порівняно із судовим оскарженням; 2) ефективність прийнятих рішень з вирішення митних спорів; 3) не потребує фінансових затрат (подання адміністративного позову передбачає обов'язкову сплату судового збору, причому відсутність відповідної квитанції є підставою про відмову у відкритті провадження у справі); 4) сприяє зменшенню навантаження на судову гілку влади, що в сучасних умовах досить актуально; 5) реалізація особистої ініціативи й зацікавленості громадян у швидкому вирішенні справи.

У підрозділі 2.2. «Оскарження в суді рішень, дій і бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників» здійснено поділ провадження у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів на загальні та спеціальні за критеріями: право вимоги; межі судового розгляду.

Акцентовано увагу щодо дискусійності питання реалізації принципів «добросовісності» та «розсудливості», які покладаються в основу оцінювання судом рішень, дій чи бездіяльності митних органів під час реалізації ними своїх повноважень. З метою однакового тлумачення наведених принципів при вирішенні публічно-правових спорів запропоновано, що митна справа

в Україні здійснюється також з дотриманням принципу добросовісності та розсудливості.

Аргументовано необхідність закріпити в адміністративно-процесуальному законодавстві України положення, що під час розгляду справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів суди, приймаючи рішення у справі та визнаючи їх протиправними і такими, що підлягають скасуванню, також мають зазначати про зобов'язання останніх вчинити ті чи інші дії в межах владних повноважень; а також закріпити принцип, що «...провадження в адміністративній справі здійснюється судом, у межах територіальної юрисдикції якого здійснювались митні процедури та митне оформлення».

Виокремлено переваги оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників: 1) захист прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в митних правовідносинах гарантується незалежним, безстороннім і справедливим судом; 2) існування суворої регламентації процедури розгляду і вирішення адміністративної справи чітко визначено нормами адміністративно-процесуального законодавства (не зважаючи на деякі дискусійні положення); 3) наявність можливості у суду в порядку забезпечення адміністративного позову відповідною ухвалою зупинити дію рішення суб'єкта владних повноважень або його окремих положень.

Запропоновано внести зміни та доповнення до Кодексу адміністративного судочинства України, зокрема: 1) п. 2, ч. 1, ст. 5 викласти у наступній редакції: «визнання протиправним та скасування індивідуального акта або окремих його положень і зобов'язання суб'єкта владних повноважень вчинити відповідні дії в межах його повноважень»; 2) доповнити ст. 251 пунктом 8-1 наступного змісту: «Рішення суду про визнання протиправним рішення, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень та встановлення факту порушення ним чинного законодавства у триденний строк з дня набрання рішенням законної сили направляється відповідному органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, державному чи виборному органу, власнику юридичної особи або уповноваженому ним органу для вирішення питання про притягнення особи до дисциплінарної відповідальності, якщо інше не передбачено законом, а також виявлення і усунення причин та умов, що сприяли вчиненню цього правопорушення»; 3) доповнити ст. 287-1 «Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників».

У підрозділі 2.3. «Оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб чи інших працівників в провадженні у справах про порушення митних правил» визначено, що провадження у справах про порушення митних правил є різновидом адміністративно-деліктного провадження.

Визначено, що предметом оскарження виступають різноманітні рішення, дії чи бездіяльність посадових осіб митних органів у провадженні в справах про порушення митних правил. З урахуванням предмета оскарження можна виділити два види оскаржень у такому провадженні: оскарження постанов у справі про порушення митних правил та оскарження інших рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб та інших працівників митних органів у адміністративно-деліктному провадженні. Так, упродовж 2018 р. посадовими особами митних органів складено 32 282 протоколів про порушення митних правил, а у 2019 – 48 876 протоколів, відповідно у 2018 році винесено 21 652 постанови на загальну суму понад 503,2 млн грн., а у 2019 – 32 300 постанов, на вражаючу суму – понад 9,148 млрд грн. Водночас статистичні дані свідчать про те, що особи, до яких митними органами було застосовано адміністративні стягнення, не так часто вдавалися до процедури оскарження в порядку саме адміністративного оскарження. Відповідно, у 2018 році відбулося 129 оскаржень (8 скарг залишено без розгляду; 100 залишено без задоволення; 11 постанов скасовано із направленням на новий розгляд; 10 скасовано із закриттям провадження), а в 2019 році – 128 оскаржень (32 скарги залишено без розгляду; 68 залишено без задоволення; 24 постанови скасовано із направленням на новий розгляд; 4 скасовано із закриттям провадження). Наведена статистика пояснює непопулярність процедури адміністративного оскарження, адже лише приблизно у 7% випадків подання скарги закінчилось успішно для скажників; приблизно в 14% випадків справи було повернено на повторний розгляд до митних органів; приблизно у 68% випадків відмовлено у задоволенні скарг; і приблизно в 10% випадків скарги залишено без розгляду з формальних причин. Водночас у порядку судового оскарження, не зважаючи на складність і вищу вартість його процедури, рішення митних органів оскаржуються частіше в 10 разів.

Стверджується, що строк подання скарги потрібно обчислювати не з дня винесення постанови у справі про порушення митних правил, а з дня вручення або отримання її копії відповідними учасниками провадження в справах про порушення митних правил.

Автором доведено необхідність внесення змін до частини другої та частини третьої ст. 286, частини першої та частини четвертої ст. 529 Кодексу адміністративного судочинства України, а також доповнити Кодекс адміністративного судочинства України нормою, що визначає порядок оскарження заходів забезпечення провадження у справах про порушення митних правил.

На підставі аналізу судової практики автором виокремлено види порушень митних органів при розгляді скарг у провадженні за справами про порушення митних правил.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення законодавчого регулювання оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників» складається із двох підрозділів.

У підрозділі 3.1. *«Зарубіжний досвід правового регулювання процедури оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів»* досліджено міжнародний досвід правового регулювання процедури оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів Федеративної Республіки Німеччина, Сполучених Штатів Америки, Великої Британії, Італії, Республіки Молдова, Республіки Словаччина, Республіки Польща, Австрії, Австралії, Данії, Бельгії, Греції, Республіки Словенія, Кореї, Фінляндії, Канади, Республіки Угорщина, Нідерландів, Іспанії, Республіки Білорусі.

Позитивним вбачається функціонування в Німеччині митних судів. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів у обов'язковому порядку спочатку здійснюється в позасудовому порядку, тобто позивач в обов'язковому порядку повинен звернутися зі скаргою до органу вищого рівня, а вже потім до фінансового (митного) суду. Відповідно, у скаржника немає права оскаржувати рішення фінансового суду і звертатися до Федерального фінансового суду без досудового розгляду. При судовому порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів у Німеччині діє презумпція вини. Ідентичні норми наявні у законодавстві Австрії, Австралії, Данії, Бельгії, Греції, Словенії, Польщі, Кореї, Фінляндії, Канади, Угорщини, Нідерландів, Іспанії, Білорусі.

Цікавим є досвід Сполучених Штатів Америки та Великої Британії в частині можливого запровадження в Україні адміністративної ад'юдикації, тобто створення в системі органів публічної адміністрації агентств (державних бюро), які б спеціалізувалися на розгляді заяв, доказів і заперечень приватних осіб з одного боку, і митних органів – з іншого, щодо спірних питань про порушення митних правил. Головним призначенням даних агентств є досудове врегулювання митного спору.

Обґрунтовується доцільність запозичення досвіду Республіки Молдова для застосування на території України такої форми позасудового оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, як «попередня заява». У Республіці Польща справи, пов'язані з торгівлею, митною справою і підприємницькою діяльністю, належать до компетенції Комерційної палати Вищого адміністративного суду Польщі. Також цікавим є досвід Італії, Польщі та Словаччини щодо функціонування медіації в адміністративному судочинстві щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів.

У підрозділі 3.2. *«Основні перспективи розвитку національного законодавства оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників»* визначено провідні напрями удосконалення національного законодавства щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників.

Стверджується, що упорядкування системи роботи зі скаргами в митних органах можна досягти шляхом створення відповідної інформаційної бази та надання загального доступу до інформації щодо судових рішень, прийнятих у справах про оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, а також роз'яснень Верховного Суду з питань застосування судами положень законодавчих актів при розгляді справ зі спорів з приводу реалізації державної митної політики.

Визначено, що доцільним є створення при управліннях з напрямку реалізації правових питань в органах Державної митної служби України – Комісій з розгляду та вирішення скарг суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у сфері митних правовідносин, яку буде очолювати керівник митного органу. Водночас пропонується, щоб до складу таких Комісій входили фахівці з питань права і представник від громадськості (громадський контроль).

Акцентовано увагу на необхідності законодавчого закріплення положення, яким передбачити, що додержання митними органами вимог закону в провадженні у справах про порушення митних правил забезпечується шляхом: здійснення систематичного контролю з боку органів вищого рівня та їх посадових осіб; здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів при застосуванні митними органами заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян; права оскарження та інших заходів, передбачених законодавством України.

З'ясовано потребу негайного вирішення питання бюджетного відшкодування надміру сплачених податків і митних платежів, що виникли в результаті неправомірних рішень митниці у справах про визначення митної вартості товарів або встановлення їх країни походження.

Акцентовано увагу, що у правозастосовній практиці суддів при розгляді справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів трапляються випадки перекладання обов'язку доказування на позивача, наприклад, про правильно заявлену митну вартість товарів. Тому потребує однозначного закріплення положення, що у наведених справах обов'язок доведення правомірності їх рішень, дій чи бездіяльності повністю покладається на митні органи, котрі переважно виступають відповідачами у справі.

Обґрунтовано необхідність закріпити підвищену особисту відповідальність посадових осіб митних органів як суб'єктів владних повноважень не лише через реалізацію права на оскарження суб'єктами митних правовідносин, але й гарантією дотримання принципу законності при винесенні рішення та його виконанні.

Запропоновано внести зміни і доповнення до статей 5, 251 Кодексу адміністративного судочинства України; п. 2 частини другої ст. 26 Митного кодексу України; ст. 1 Закону України «Про звернення громадян».

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження визначається низка нових наукових положень і висновків, тлумачиться чинне національне законодавство, сформульовано пропозиції та рекомендації щодо удосконалення інституту оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, найголовнішими з яких можна визначити наступні.

1. Визначено, що публічно-правовий спір – це юридичний конфлікт у сфері публічно-правових правовідносин з приводу реалізації прав, свобод чи законних інтересів громадян, одним із учасників якого є суб'єкт владних повноважень. Тоді як адміністративно-правовий спір – це спір, що впливає із суперечок між органами публічної адміністрації та іншими суб'єктами адміністративних правовідносин з приводу реалізації владними суб'єктами управлінських функцій та незгоди фізичних і юридичних осіб з їх рішеннями, діями чи бездіяльністю щодо прав та обов'язків суб'єктів адміністративного права.

2. Сформульовано основні ознаки митних правовідносин: обов'язкова наявність особливого суб'єкта митних правовідносин (митний орган), який наділений суб'єктивними правами і юридичними обов'язками, взаємопов'язаними з іншими суб'єктами митних правовідносин; нормативний акт, який видається уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації та є підставою для виникнення, зміни, припинення таких правовідносин.

3. Виокремлено критерії поділу митних спорів: 1) залежно від характеру правовідносин, які оскаржуються (виникають із адміністративних правовідносин; виникають із цивільних правовідносин); 2) залежно від порядку вирішення спорів (митні спори, які вирішуються в адміністративному порядку, та спори, що вирішуються в судовому порядку); 3) залежно від суб'єктів, що ініціюють порушення спору (ініційований митним органом, або учасниками зовнішньоекономічної діяльності, або державними органами); 4) залежно від підстав прийнятих рішень, дій (бездіяльності) (пов'язані із притягненням осіб до адміністративної відповідальності; при коригуванні митної вартості; при стягненні митних платежів; пов'язані з митним оформленням і митним контролем; пов'язані із застосуванням спеціальних митних процедур та ін.).

4. Визначено, що захист прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, порушених органами публічної адміністрації (їхніми посадовими особами) здійснюється в Україні через функціонування інститутів адміністративного та судового оскарження, кожен з яких має свої переваги та недоліки правового регулювання. Відмінності між зазначеними інститутами обумовлюються суб'єктивним складом щодо прийняття рішення за скаргою, правовою регламентацією процедур захисту, рівнем їх забезпеченості, юридичними гарантіями тощо.

5. Акцентовано увагу, що відповідно до ст. 1 Закону України «Про звернення громадян» правом на захист своїх прав, свобод і законних інтересів можуть

скористатися виключно громадяни України. При цьому суб'єктами митних правовідносин у сфері митної справи виступають як фізичні, так і юридичні особи держави Україна та інших держав.

6. Визначено, що адміністративне оскарження є одним із елементів правозахисного механізму, утвореного правовими нормами, які регулюють суспільні відносини, що виникають в результаті звернення фізичної чи юридичної особи до суб'єкта публічної адміністрації в межах його повноважень, з вимогою про відновлення прав і законних інтересів особи, котра вважає, що вони були порушені відповідним рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень, зміст якого характеризується наявністю правовідносин між громадянином та органами публічної адміністрації, що виникають у зв'язку з реалізацією ними управлінських функцій. Предметом і підставами оскарження є рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень.

7. З'ясовано, що предметом оскарження є рішення, дії чи бездіяльність посадових осіб митних органів або інших працівників митних органів, які виникають у наступних випадках: при визначенні митної вартості товарів, що переміщуються через митну територію України; при прийнятті рішень щодо країни походження товарів або щодо класифікації товарів (прийняття класифікаційних) рішень; за відмови у наданні податкових пільг; щодо повернення із бюджету сплачених податків; щодо стягнення збитків, спричинених здійсненням (нездійсненням) митного контролю та оформлення; щодо оскарження податкових повідомлень-рішень митних органів (здійснюється відповідно до Податкового кодексу України); щодо застосування заходів адміністративного примусу при здійсненні митного контролю (вилучення товарів, їх арешт тощо); щодо притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил та інші.

8. Обгрунтовано позицію щодо недоцільності зобов'язання скаржника вказувати на юридичне обгрунтування висунутих у скарзі вимог (зазначення конкретної норми права, яка була порушена посадовою особою митного органу) з наступних підстав: юридична оцінка фактів, викладених у скарзі заявником, не має вирішального значення для суб'єкта, який здійснює вирішення спору; дослідження фактичних обставин справи, їх юридична оцінка є обов'язком суб'єкта владних повноважень, який розглядає справу; покладення обов'язку на заявника надати належну аргументацію у справі може створювати для нього труднощі в оформленні скарги.

9. Акцентовано увагу на необхідності та доцільності створення при митних органах постійно діючого органу з розгляду та вирішення скарг суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності – Комісії з розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність митних органів, їх посадових осіб та інших працівників.

10. Доведено необхідність закріплення в КАС України такого способу захисту, як визнання протиправним і скасування індивідуального акта або

окремих його положень та зобов'язання суб'єкта владних повноважень вчинити відповідні дії в межах його повноважень.

11. Аргументовано, що реорганізація Державної фіскальної служби України, в результаті якої відбулося утворення об'єднаних митниць, та чинна система адміністративних судів України виявили проблему нормативного врегулювання питання юрисдикції адміністративних судів і підсудності адміністративних справ у справах про оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів. У зв'язку з чим запропоновано закріпити положення в Кодексі адміністративного судочинства України, що провадження в таких адміністративних справах здійснюється судом, у межах територіальної юрисдикції якого здійснювались митні процедури та митне оформлення.

12. Визначено, що провадження щодо оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб чи інших працівників є нормативно врегульованим порядком вчинення процесуальних дій, які забезпечують законний та об'єктивний розгляд і вирішення адміністративними судами справи по суті.

13. З метою ефективного функціонування механізму провадження за скаргами на рішення, дії чи бездіяльність митних органів доведено необхідність розроблення та прийняття «Положення про Комісію з розгляду скарг фізичних та юридичних осіб щодо незаконності рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників», а також внесення відповідних змін і доповнень до національного законодавства, зокрема до Закону України «Про звернення громадян», до Митного кодексу України в частині, що стосується досудового порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, а також процедури оскарження при притягненні осіб до відповідальності за порушення митних правил, до Кодексу адміністративного судочинства України, шляхом прийняття Закону України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України щодо питання оскарження неправомірних рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Рева В. В. Поняття і сутність митного спору як виду публічно-правового спору. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 1. Том 4. С. 122–129. (Index Copernicus International, Республіка Польща).

2. Рева В. В. Деякі теоретично-прикладні питання адміністративного оскарження рішень, дій або бездіяльності посадових осіб митних органів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 2. Том 2. С. 132–138. (Index Copernicus International, Республіка Польща).

3. Рева В. В. Щодо питання генезису права на оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 155–159. (Index Copernicus International, Республіка Польща).

4. Рева В. В. Оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб чи інших працівників в провадженні у справах про порушення митних правил. *Науковий вісник «Наукові записки. Серія: Право»*. 2019. № 7. С. 124–129. (Index Copernicus International, Республіка Польща).

5. Рева В. В. Правові основи оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. 2020. Вип. 19. С. 96–103. (Index Copernicus International, Республіка Польща).

Статті в періодичних наукових виданнях інших держав:

6. Reva V. Foreign Experience in the Legal Regulation of the Procedure for Appealing Decisions, Actions or Omissions of the Customs Authorities of Ukraine. *European Reforms Bulletin*. 2020. № 1. P. 81–87. (Luxembourg).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Рева В. В. Докази та доказування у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів. *Адміністративне право та процес: актуальні проблеми та шляхи вирішення* : тези доп. учасників наук.-практ. семін. (м. Харків, 21 лют. 2020 р.) / Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Харків, 2020. С. 87–89.

8. Рева В. В. Адміністративна скарга як форма реалізації права суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів. *Актуальні питання юридичної науки та практики* : тези доп. учасників І наук.-практ. онлайн-конф. (м. Харків, 23 квітня. 2020 р.) / Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Харків, 2020. С. 125–129.

АНОТАЦІЯ

Рева В. В. Оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний авіаційний університет, Київ, 2020.

У дисертації здійснено комплексне дослідження порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників.

Розкрито генезис становлення та розвитку права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів. Визначено поняття та особливості митного спору. Охарактеризовано нормативно-правове регулювання процедури оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів. З'ясовано особливості процедури досудового оскарження рішень, дій або бездіяльності посадових осіб митних органів.

Визначено процесуально-правові засади розгляду і вирішення скарг на рішення, дії або бездіяльність митних органів, їх посадових осіб та інших працівників. Розкрито питання оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників. Проаналізовано рішення, дії або бездіяльність митних органів, їх посадових осіб та інших працівників щодо проваджень у справах про порушення митних правил.

Вивчено зарубіжний досвід правового регулювання процедури оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічного адміністрування, зокрема митних органів, сформульовано відповідні пропозиції для України. Автором сформульовано рекомендації, спрямовані на удосконалення національного законодавства щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників.

Ключові слова: оскарження, публічно-правовий спір, досудове оскарження, судове оскарження, неправомірні рішення, дії, бездіяльність суб'єктів публічної адміністрації.

АННОТАЦИЯ

Рева В. В. Обжалование решений, действий или бездействия таможенных органов, их должностных лиц и других работников. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – Национальный авиационный университет, Киев, 2020.

В диссертации осуществлено комплексное исследование порядка обжалования решений, действий или бездействия таможенных органов, их должностных лиц и других работников.

Раскрыт генезис становления и развития права на обжалование решений, действий или бездействия таможенных органов. Определены понятие и особенности таможенного спора. Охарактеризовано нормативно-правовое регулирование процедуры обжалования решений, действий или бездействия таможенных органов. Выявлены особенности процедуры досудебного обжалования решений, действий или бездействия должностных лиц таможенных органов.

Определены процессуально-правовые основы рассмотрения и разрешения жалоб на решения, действия или бездействие таможенных органов, их должностных лиц и других работников. Раскрыты вопросы обжалования в суде решений, действий и бездействия таможенных органов, их должностных лиц и других работников. Проанализированы решения, действия или бездействие таможенных органов, их должностных лиц и других работников в производстве по делам о нарушении таможенных правил.

Изучен зарубежный опыт правового регулирования процедуры обжалования решений, действий или бездействия субъектов публичного администрирования, в частности таможенных органов, сформулированы соответствующие предложения для Украины. Автором сформулированы рекомендации, направленные на совершенствование национального законодательства по обжалованию решений, действий или бездействия таможенных органов, их должностных лиц и других работников.

Ключевые слова: обжалование, публично-правовой спор, досудебное обжалование, судебное обжалование, неправомерные решения, действия, бездействие субъектов публичной администрации.

SUMMARY

Reva V. V. Appeal against decisions, actions or omissions of customs authorities, their officials and other employees. – *On the rights of a manuscript.*

Thesis for the scientific degree of candidate of legal sciences (for the Ph.D.), specialty 12.00.07 – Administrative Law and Process; Financial Law; Information Law. – National Aviation University, Kyiv, 2020.

The thesis provides a comprehensive study of the procedure for appealing decisions, actions or omissions of customs authorities, their officials and other employees.

The genesis of the formation and development of the right to appeal decisions, actions or omissions of customs authorities is revealed and the periods are highlighted: 1) period of origin of the right to appeal against decisions, actions or omissions of public entities; 2) educational period; 3) soviet period; 4) democratic period.

It is determined that customs disputes arise due to implementation by customs authorities of their powers in the field of customs affairs. It is noted that customs legal relations are social relations that arise in the customs sphere, characterized by the presence of interrelated entities that exercise their rights, interests and duties in the field of customs.

The article describes the legal regulation of the procedure for appealing decisions, actions or omissions of customs authorities.

It is determined that the protection of rights and legitimate interests of individuals and legal entities violated by public administration bodies and their officials is carried out in Ukraine through the functioning of administrative and judicial appeal institutions, each of which has its own advantages and disadvantages of legal regulation. The differences between these institutions are determined by the subject composition regarding the decision-making on the complaint, the legal regulation of protection procedures, the level of their security, legal guarantees, and so on.

It is determined that the subject of appeal is presented by various decisions, actions and omissions of customs officials in the proceedings on cases of violation of customs rules. Taking into account the subject of appeal, there are two types of

appeal in such proceedings: appeal against decisions in case of violation of customs rules and appeal against other decisions, actions or omissions of officials and other employees of customs authorities in administrative and tort proceedings. Decisions, actions or omissions of customs authorities, their officials and other employees in the proceedings on cases of violation of customs rules are analysed.

It is argued that the deadline for filing a complaint should not be calculated from the date of the decision on the case of violation of customs rules, but from the date of delivery or a receipt of its copy by the relevant participants in the proceedings on violation of customs rules.

Foreign experience of legal regulation of the procedure for appealing decisions, actions or omissions of customs authorities has been studied and relevant proposals have been formulated for Ukraine. The author defined prospects of development of national legislation regarding appeals of decisions, actions or inaction of customs bodies and their officials and other workers, in particular: to create an information base and sharing of information regarding court decisions in cases concerning contestation of decisions, actions or inactivity of customs bodies, as well as explanations of the Supreme court of Ukraine on application by courts of provisions of legal acts during the consideration of cases on disputes concerning the implementation of state customs policy; creation of commissions for consideration and resolution of complaints of subjects of foreign economic activity in the field of customs legal relations, which will be headed by the head of the customs body; legislative solution of the issue of budget compensation for overpaid taxes and customs payments resulting from illegal decisions of customs in cases of determining the customs value of goods and establishing their country of origin; to fix that the duty of proving the legality of their decisions, actions or omissions is fully assigned to the customs authorities; to fix the increased personal responsibility of customs officials.

Key words: appeal, public law dispute, pre-trial appeal, court appeal, illegal decisions, actions, inaction of public administration entities.

Підписано до друку 24.12.2020.
Формат 60x84/16. Ум-друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 2011-16.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com

